

Materiały do konsultacji z języka polskiego

20.02. – 26.02.2021

Dzień dobry,

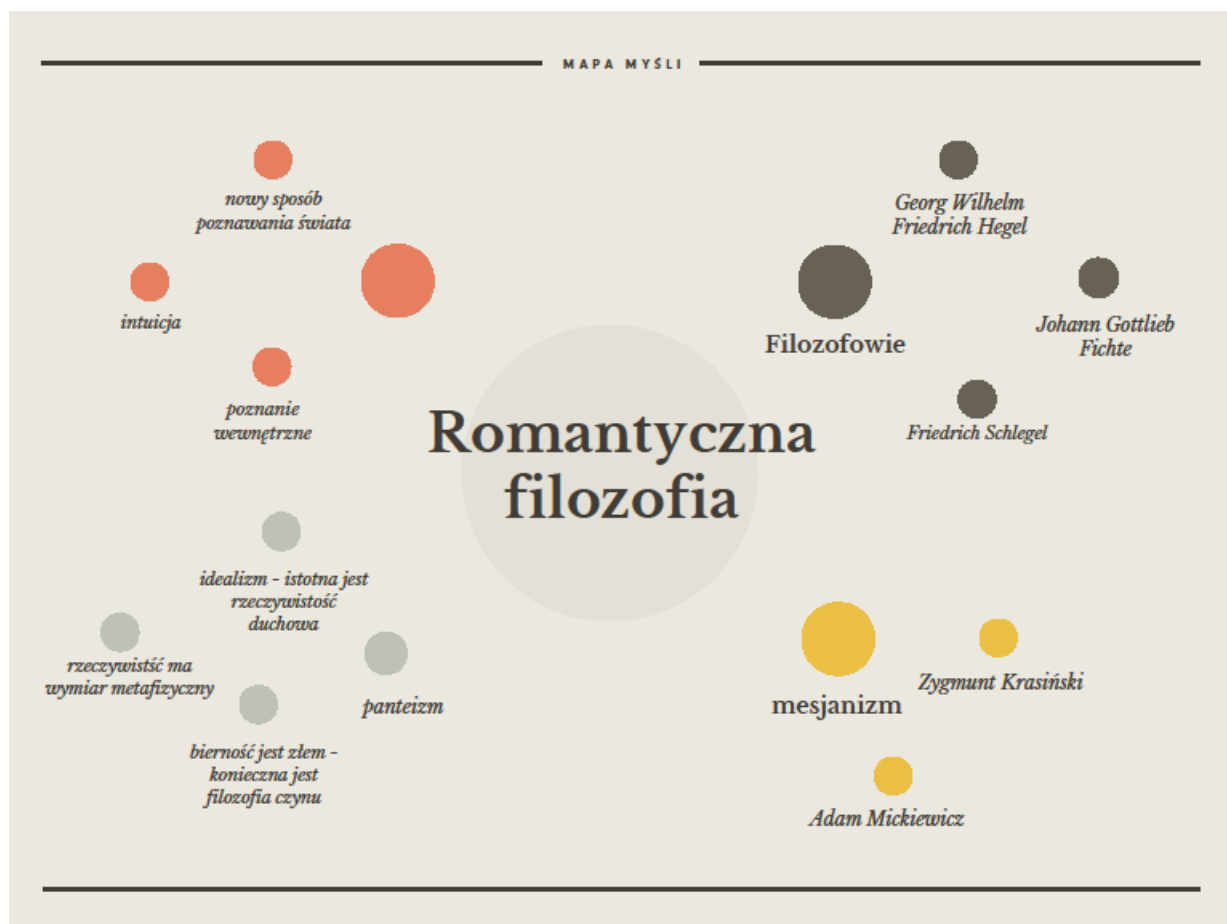
W terminie 20.02. – 26.02.

zaplanowano 6 tematów konsultacji:

1. Filozofia w epoce ducha.
2. Manifesty polskiego romantyzmu.
3. – 4. Poetycki świat Orientu.
- 5 – 6. III część Dziadów jako dramat o historii.

Przesyłam materiały do zajęć oraz link do zadań.

Ad. 1. Filozofia w epoce ducha.

Ad.2. Manifesty polskiego romantyzmu.

Młodość miała w romantyzmie wyjątkowe znaczenie. Nie tylko była tematem literackim, lecz także stała się wartością absolutną, ogólnoludzką i siłą sprawczą. Pojawiała się w dyskusjach pokoleniowych i w utworach literackich, często w polemikach ze starymi ideami. Prawie wszyscy bohaterowie romantyczni byli młodzi, pragnęli dokonać wielkich czynów, poświęcali się dla nowych spraw, chcieli zmienić świat, przez co wchodzili w konflikt ze starym pokoleniem. Młodych zapaleńców ogarniały uniesienie i wielka namiętność, nadzieja i optymizm, byli oni impulsywni, aktywni i energiczni.

Ode do młodości Adam Mickiewicz napisał w **Kownie w 1820 roku**. Utwór początkowo nie był rozumiany, lecz wkrótce stał się niezwykle popularny wśród młodzieży. Z czasem został nazwany **manifestem romantyzmu polskiego**. Autor wpisał się nim w **spór między „młodymi” a „starymi”**: między nadchodzącym pokoleniem romantyków a odchodzącym pokoleniem klasyków.

Adam Mickiewicz, *Oda do młodości*:

https://www.youtube.com/watch?v=sa_xWOtXpP4

Ballady i romanse opublikowano w **Wilnie w 1822 roku**, w pierwszym tomie *Poezji*. Mickiewicz wykorzystał gatunek **ballady**, w którym zamknął kilkanaście udramatyzowanych fabuł. Cały tom można uznać za literacki manifest założeń nowej epoki. Znamienny jest fakt, że ballady poprzedził poeta wystąpieniem zatytułowanym *O poezji romantycznej*. Tekst ten wyraźnie ukazuje świadomość Mickiewicza, że przedstawia czytelnikom utwory znacznie różniące się od klasycystycznych wzorców sztuki oświeceniowej.

Część ballad koncentruje się wokół tajemniczych, nadprzyrodzonych zdarzeń, pozostałe zaś mają na celu wywołanie u odbiorcy wzruszenia, zadumy lub refleksji. Każdy z utworów wykorzystuje **ludowe wyobrażenia** i odwołuje się do związanej z nimi wizji świata. Ludowa stylizacja jest ściśle związana z koncepcją poezji romantycznej, która ma za zadanie rozbić schematy i ograniczenia klasycyzmu, prowadząc do wyzwolenia wyobraźni.

Każda z 14 ballad Mickiewicza buduje i ukazuje **romantyczny światopogląd**, jednak w sposób najpełniejszy czyni to utwór *Romantyczność*. Już sam tytuł wskazuje, że poeta przedstawi w tym tekście definicję istoty romantyzmu.

Adam Mickiewicz, *Romantyczność*: (wymagany na egzaminie maturalnym)

<https://www.youtube.com/watch?v=Xkc5MYeeeWM>

Ad. 3-4 Poetycki świat Orientu.

W obyczajowości i kulturze 1. poł. XIX w. ważne miejsce zajmowało podróżowanie. Geografia romantycznych podróży różniła się jednak od tras preferowanych przez artystów poprzednich epok. Wcześniej wybierano przede wszystkim słoneczne Południe – Włochy i Grecję – jako kolebkę kultury europejskiej. Romantycy nie unikali południa Europy, ale bardziej upodobali sobie mroczne, mgliste i tajemnicze krajobrazy Północy, wielkie miasta Europy Zachodniej, wreszcie Wschód z jego orientalną egzotyką. Podróżowanie odbywało się wówczas nie tylko w celach turystycznych, lecz miało także wymiar poznawczy. Celem było odkrywanie świata, docieranie do niezwykłych miejsc i obcowanie z ich tajemnicą. Traktowano bowiem świat jako księgę, która przemawia do człowieka za pomocą znaków. Odnajdywano je zarówno w przestrzeni natury, jak i cywilizacji. Posługując się wyobraźnią i intuicją, odczytywano ich sens ukryty przed okiem zwykłego śmiertelnika. Podziwiano malownicze pejzaże, zwłaszcza morskie i górskie, czując respekt przed ich groźną potęgą.

Romantycy zwiedzali stare budowle, ruiny i cmentarzyska. Szukali w nich śladów przeszłości, którą odtwarzali dzięki wyobraźni, przeczuciom i marzeniom. Dla wielu z nich podróż stała się stylem życia i istotnym doświadczeniem egzystencjalnym, swoistą pielgrzymką, wędrówką w głąb siebie – miała więc również charakter duchowy. Wzorem swoich poprzedników obserwacje, wrażenia i doświadczenia z odbytych podróży utrwalali w różnych formach wypowiedzi literackiej. Takim artystycznym świadectwem jest cykl wierszy Adama Mickiewicza zatytułowany *Sonety krymskie*.

<https://www.youtube.com/watch?v=ruPKR5CY-WY>

O tekście

Adam Mickiewicz *Sonety krymskie*

- Inspiracją do ich napisania była trwająca dwa miesiące (od 29 sierpnia do 27 października 1825 r.) podróż po Krymie, którą poeta odbył podczas przymusowego pobytu w Rosji (1824–1829), gdzie został zesłany po procesie filomatów (1824).
- Powstawały w latach 1825–1826. Zostały po raz pierwszy opublikowane w Moskwie w 1826 r.
- Stanowią cykl poetycki składający się z 18 utworów, powiązanych tą samą tematyką (opis krajobrazu Krymu), formą (sonet) i nastrojowością. Układ utworów nie odpowiada ani kolejnym etapom podróży, ani kolejności ich powstawania.
- Orientalizm sonetów ujawnia się zarówno w tematyce, jak i języku obfitującym w sformułowania odnoszące się do historii, geografii i kultury Krymu.

Burza

Adam Mickiewicz

Zdarto żagle, ster prysnął, ryk wód, szum zawiei,
Głosy trwożnej gromady, pomp złowieszcze jęki,
Ostatnie liny majtkom¹ wyrwały się z ręki,
Słońce krwawo zachodzi, z nim reszta nadziei.

Wicher z tryumfem zawył, a na mokre góry
Wznoszące się piętrami z morskiego odmętu²
Wstąpił jenijusz³ śmierci i szedł do okrętu,
Jak żołnierz szturmujący w połamane mury.

Ci leżą na pół martwi, ów załamał dłonie,
Ten w objęcia przyjaciół żegnając się pada,
Ci modlą się przed śmiercią, aby śmierć odegnać.

Jeden podróżny siedział w milczeniu na stronie
I pomyślił: szczęśliwy, kto siły postrada⁴,
Albo modlić się umie, lub ma z kim się żegnać.

1 majtek – członek załogi, marynarz

2 odmęt – głęboka wzburzona woda

3 jenijusz – geniusz

4 postradać – stracić

5 S. Makowski, *Świat „Sonetów krymskich” Adama Mickiewicza*, Warszawa 1969, s. 55.

5-6. Dziady cz.III jako dramat historii (wymagany na egzaminie maturalnym)

Tekst dramatu: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/dziady-dziady-poema-dziady-czesc-iii.html>

Zadanie: Przeczytaj dedykację i przedmowę do III cz. *Dziadów*, a następnie wykonaj polecenia.

Świętej pamięci

JANOWI SOBOLEWSKIEMU
CYPRIANOWI DASZKIEWICZOWI
FELIKSOWI KOŁAKOWSKIEMU

spółuczniom, spółwięźniom, spółwygnańcom
za miłość ku ojczyźnie prześladowanym,
z tęsknoty ku ojczyźnie zmarłym
w Archangielsku, na Moskwie, w Petersburgu —
narodowej sprawie męczennikom

poświęca Autor

Polska od pół wieku przedstawia widok z jednej strony tak ciągłego, niezmordowanego i niezłaganego okrucieństwa tyranów, z drugiej tak nieograniczonego poświęcenia się ludu i tak

uporczywej wytrwałości, jakich nie było przykładu od czasu prześladowania chrześcijaństwa. Zdaje się, że królowie mają przecucie Herodowe o zjawieniu się nowego światła na ziemi i o bliskim swoim upadku, a lud coraz mocniej wierzy w swoje odrodzenie się i zmartwychwstanie.

Dzieje męczeńskiej Polski obejmują wiele pokoleń i niezliczone mnóstwo ofiar; krwawe sceny toczą się po wszystkich stronach ziemi naszej i po obcych krajach. — Poema, które dziś ogłaszamy, zawiera kilka drobnych rysów tego ogromnego obrazu, kilka wypadków z czasu prześladowania podniesionego przez Imperatora Aleksandra.

Około roku 1822 polityka Imperatora Aleksandra, przeciwna wszelkiej wolności, zaczęła się wyjaśniać, gruntować i pewny brać kierunek. W ten czas podniesiono na cały ród polski prześladowanie powszechne, które coraz stawało się gwałtowniejsze i krwawsze. Wystąpił na scenę pamiętny w naszych dziejach senator Nowosilcow. On pierwszy instynktową i zwierzęcą nienawiść rządu rosyjskiego ku Polakom wyrozumował jak zbawienną i polityczną, wziął ją za podstawę swoich działań, a za cel położył zniszczenie polskiej narodowości. W ten czas całą przestrzeń ziemi od Prozny aż do Dniepru i od Galicji do Bałtyckiego morza zamknięto i urządzono jako ogromne więzienie. Całą administracją nakręcono jako jedną wielką Polaków torturę, której koło obracali carewicz Konstanty i senator Nowosilcow.

Systematyczny Nowosilcow wziął naprzód na męki dzieci i młodzież, aby nadzieje przyszłych pokoleń w zarodzie samym wytępić. Założył główną kwaterę katowstwa w Wilnie, w stolicy naukowej prowincji litewsko-ruskich. Były wówczas między młodzieżą uniwersytetu różne towarzystwa literackie, mające na celu utrzymanie języka i narodowości polskiej, Kongresem Wiedeńskim i przywilejami Imperatora zostawionej Polakom. Towarzystwa te, widząc wzmagające się podejrzenia rządu, rozwiązały się wprzód jeszcze, nim ukaz zabronił ich bytu. Ale Nowosilcow, chociaż w rok po rozwiązaniu się towarzystw przybył do Wilna, udał przed Imperatorem, że je znalazł działające; ich literackie zatrudnienia wystawił jako wyraźny bunt przeciwko rządowi, uwięził kilkaset młodzieży i ustanowił pod swoim wpływem trybunały wojenne na sądenie studentów. W tajemnej procedurze rosyjskiej oskarżeni nie mają sposobu bronięcia się, bo często nie wiedzą, o co ich powołano: bez zeznania nawet komisja według woli swojej jedne przyjmuje i w raporcie umieszcza, drugie uchyla. Nowosilcow, z władzą nieograniczoną od carewicza Konstantego zesłany, był oskarżycielem, sędzią i katem.

Skasował kilka szkół w Litwie, z nakazem, aby młodzież do nich uczęszczającą uważano za cywilnie umarłą, aby jej do żadnych posług obywatelskich, na żadne urzędy nie przyjmowano i aby jej nie dozwolono ani w publicznych, ani w prywatnych zakładach kończyć nauk. Taki ukaz, zabraniający uczyć się, nie ma przykładu w dziejach i jest oryginalnym rosyjskim wymysłem. Obok zamknięcia szkół, skazano kilkudziesięciu studentów do min sybirskich, do tacek, do garnizonów azjatyckich. W liczbie ich byli małoletni, należący do znakomitych rodzin litewskich. Dwudziestu kilku, już nauczycieli, już uczniów uniwersytetu, wysłano na wieczne wygnanie w głąb Rosji jako podejrzanych o polską narodowość. Z tylu wygnańców jednemu tylko dotąd udało się wydobyć się z Rosji.

Wszyscy pisarze, którzy uczynili wzmiankę o prześladowaniu ówczesnym Litwy, zgadzają się na to, że w sprawie uczniów wileńskich było coś mistycznego i tajemniczego. Charakter mistyczny, łagodny, ale niezachwiany Tomasza Zana, naczelnika młodzieży, religijna rezygnacja, braterska zgoda i miłość młodych więźniów, kara boża, sięgająca widomie prześladowców, zostawiły głębokie wrażenie na umyśle tych, którzy byli świadkami lub uczestnikami zdarzeń; a opisane zdają się przenosić czytelników w czasy dawne, czasy wiary i cudów.

Kto zna dobrze ówczesne wypadki, da świadectwo autorowi, że sceny historyczne i charakterzy osób działających skryślił sumiennie, nic nie dodając i nigdzie nie przesadzając. I po cóż by miał dodawać albo przesadzać; czy dla ożywienia w sercu rodaków nienawiści ku

wrogom? czy dla obudzenia litości w Europie? — Czymże są wszystkie ówczesne okrucieństwa w porównaniu tego, co naród polski teraz cierpi i na co Europa teraz obojętnie patrzy! Autor chciał tylko zachować narodowi wierną pamiątkę z historii litewskiej lat kilkunastu: nie potrzebował ohydzać rodakom wrogów, których znają od wieków; a do litościwych narodów europejskich, które płakały nad Polską jak niedołączone niewiasty Jeruzalemu nad Chrystusem, naród nasz przemawiać tylko będzie słowami Zbawiciela: «Córki Jerozolimskie, nie płaczcie nade mną, ale nad samymi sobą».

Adam Mickiewicz, Przedmowa [w:] tegoż, *Dziady drezdeńskie*, Wrocław 2012, s. 5–9.

Proszę o rozwiązanie testu (4 pytania), który znajduje się tutaj:

<https://www.testportal.pl/exam/LoadTestStart.html?t=SQEY848WY7GU>

Link będzie aktywny od 20.02.2021 od godz.8.00 do 26.02.2021 do godz. 20.00.